

Előfizetési árak:

Egész évre 5 frt — kr.
Fél évre 2 „ 50 „
Negyed évre 1 „ 25 „
Néptanítónak egész évre 3 „ — „

Hirdetési díjak

a legutányosabban számítottanak.
Bélyeg minden beiktatásért 30 kr.

B A J A

vegyes tartalmu hetilap.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

Szerkesztői iroda.
hova a lap szellemi részét illető káld-
mények intézendők:
ÁLLAMI TANITÓKÉPEZDÉBEN.
Levelek csak bérmentesen fogadtnak
el. Kéziratok nem adtnak vissza.

Kiadóhivatal:

Az előfizetési pénzek és hirdetések a
kiadóhivatalba — Nánay Lajos
könyvnyomdájába — küldendők be
(Bódog-tér, Scheibner-féle ház.)

Egyes szám ára 5 kr.

Orvoslás kell-e, avagy csak kendőzés! ?*)

Egyik község kazánosai panaszainak sehogy sem bír-
tak érvényt szerezni, s ebbeli fájdalmukat egyik bizalmas
emberüknek elpanaszolva, felkiáltottak: „Csak a király
tudná azt, amit a kazánosok tudnak, soha sem hinne
többet a fináncznak.“

Igy van ez kórházunkkal is.

Talán évtizedek óta felhangzanak a panaszok kórházi,
élelmezőnők és ápolónk ellen; bárkivel beszéljünk, a leg-
sötétebb színekben halljuk azt lefestve; a köznép legutolsó
rétegei is borzalmas félelemmel szólnak a kórházról, s a
kórházi állapotok, a kórházi visszaélések mindig maradnak
a régiék, a mit a szegény betegek tapasztalván, méltán fel-
kiálthatnak: „Csak a gondnok ur tudná azt, amit a bete-
gek tudnak, soha sem hinne többet az ápolónak és élelmezőnek.“

A gondnok ur t. i. jobbra azokból ismeri a kórházat,
amiket vele az ápoló és élelmező elhítt, kiknek bizo-
nyára arra is kiterjed figyelve, hogy mikor a gondnok úr
látogatásának neszét veszik, akkora a kórházi állapotok
legalább is kendőzve legyenek. *Igy történt pl. cikkünk
megjelenése után legutóbb is midőn mindent sikáltak és*

*) Ezen cikk múlt péntek óta volt kezeim között s minthogy a „B. K.“
58-ik számában a „kórházról et de quibusdam aliis“ című eszmefuttatásra
helyes felvilágosítással szolgált, az úgy érlelkében közlöm. Szerk.

T Á R C S A.

Jól van elmék

Jól van elmék, ne láss többször,
Csak terhedre vagyok látom.
Emlémem tépd ki szivedből,
Zuzd össze reményem, álmom;
Elviselem — talán; de más
Ugyan mit is érdemelnek?
Mert szerelmem szentebb, tisztább,
Igazabb mint az időrosság.

Crak feledd el a sok alkonyt,
Melyek a hárs alatt értek
Szived másé. Hogyba meglátsz
Ajakdon gúny, — mindent értek;
Az ajk, mely csókra lihegett,
S kábilant szitta ajkamat;
S mit értül kéjjel csókolok:
Most minden multat megtagad. . .

Oh, ha látnád fájó szívem,
S ha tudnád, hogy mikép szeret . . .
Ne láss, ne tudj semmit! — feledd,
Ha más birja már szivedet.

tisztogattak, sőt a betegeket is addig soha nem élvezett
becsínáltakkal és süttekkel is ellátták a látogatást megelő-
zőtt napon, s július 3-án is, a látogatás napján, — csak-
hogy a gondnok ur mindent rendben találjon s őket azután
minden támadás ellen hivatalos állása egész súlyával vé-
delmezze.

És ez a jelen kórházi ügykezelés mellett nem is lehet
másképen. A más teendőkkel, más ügyekkel talán tulságo-
san is elhalmozott városi főjegyző nem tölthet napokat a
kórházban; nem lehet ott minden beteg felvételénél, ápo-
lásánál, gondozásánál és a halottak eltakarításánál; nem
hivhat maga lelkész a haldoklóhoz, nem foghatja be an-
nak hidegűlő szemeit, nem hallgathatja végsőháját, végpa-
naszait; — meg kell elégednie azzal, ha olykor-olykor be-
tekint, s azok szerint ítéli meg a dolgok állását, amit
ilyenkor lát és tapasztal s amit neki mások hivatalos
alantusa bizonyítja nem önmaguk vádolására, hanem
ellenkezőleg saját kimentésükre elmondanak.

Alig szükséges hangsúlyoznunk, hogy az ápoló és élel-
mezőnő ilyenkor ugyancsak talpukra állanak, a nefeáni hi-
ányok kimentésére meg ezer és egy mentséget találnak, —
s el van érve a cél, hogy a gondnok meg legyen nyug-
tatva, meg legyen elégedve.

... Elvonulva a világtól
Békével várom végeimet;
Mindég-mindég rád gondolok,
S neved susogva halok meg.
(Budapest.)

Lakos Gyula.

Az ember.

Ha az embert megvizsgáljuk,
Látjuk: — s igaz, azt mondhatom, —
Hogy majomnak komoly ugyan,
De embernek nagyon majom!

Himesegyházy Gy—a.

Csizmadia Mihály.

Egy korán sirba szállt fiatal tehetség emléket akarjuk fel-
eleveníteni lapunk hasábjain. A helybeli illetőségű, első és közép-
tanodai tanulmányait végzett fiatal ember Budapesten a tanári
pályára készült s komoly törekvésű, a tudományhoz való őszenten
vonzalmát, testi erejét felülhaladó munkásságát nem egy ízben ta-
nusítottta.

Ezen férfias törekvése azonban legfényesebben kitűnt, midőn
a következő pályakérdés lón kitűzve: A jelenleg ural-
kodó babonák különféle nemei hazánkban,
s azok káros befolyásai a népeletre. Nagyra-

Égészen más a betegek helyzete, — kiknek nyilatkozatai után kórházunk hiányairól a különben is igen ritka fájtol némileg fellebbentettük, s kik bármikor készeknek nyilatkoztak az általuk mondottakat részletes adatok által bővebben is megvilágítani, sőt ezekre szükség esetén esküt is tenni. — E szegény nyomorultak nem csak akkor látják, hallják és tapasztalják a kórházi viszonyokat, midőn gondnok úr s más hivatalos közegek is ott vannak; ők elég szerencsétlenek a betegségen kívül még az ápoló és élelmező folytonos visszaélései miatt is szenvedni, — s ha azután a kórházat elhagyják, ki veheti nekik rossz néven s ki illetheti őket méltánytalanul „insinuatív“, „mystificatio“ s más ennél is kiméletlenebb kifejezésekkel azért, hogy az illető ápolót és élelmezőt leálcázzák, ha a kórházi viszonyokat egész meztelenségökben feltárják, még pedig nem úgy, amint azt mások kényelmes viszonyaik s az ápolótól nyert információik szerint látják, hanem úgy, amint valóban léteznek, amint ezt ők hetek s hónapokon át tapasztalták.

Azt hisszük a hitelt épen nem lehet az ilyenektől megtagadni, — s ha mégis, akkor mennyivel kevesebb leendő hitelé annak, ki saját eljárását és bándsmódját a nyilvánosság s a felsőbb közegek előtt minden esetre fel nem tárja, és ha feltárva, akkor is szépigyeti; mennyivel kevesebb hitelre számíthat akkor az, akinek némi érdekében áll az ügyek állását védelmezni, kendőzgetni. Ha a hitelt teljesen aláássuk és senkinek sem akarunk hinni, hová lesz akkor a társadalom, s hol talál akkor gondnok ur is embereket, akik szavainak igazságát kétségbe vonni nem fogják?!

De többszörösen hivatkozik a gondnok ur arra, hogy tessék bárkinek a kórházat meglátogatni, . . . több szem, többet lát, s ha netán valamely általa pótolható hiányról meggyőzők, szíves örömmel fog a jó tanácsra hajolni.

Ezen nyilatkozatban azon szívélyes, udvarias, előzékeny, kedves és mindenki által méltán tisztelt emberbarátot látjuk, akit városunk érdemeiben megöszült főjegyzőjében

törő ifjunkt betegségtől már győtört zettel, szellemi rugékonysággal és készséggel lépett a versenyzők sorába, 39 sűrűn írott iven a kitűzött tételt élenken és tanúságosan fejtegetvén. A munka elkészült, a határidő lejárt, de elaludt a lángelkő ifju már csak fel-fellobbanó élet nécese, a pályázat eredményeinek kihirdetését már nem várhatta be. Elkötözött oda, hol minden jó dicsfényben ragyog, hol verseny és versengés nincsen, hol mindenki az örökbéke szürkés olajága körül örömmel csoportosul. A korán boldogult ifju atyjával tudaták, hogy fia műve dicséretet nyert. Ezen müből közlendünk néhány részletet érdekes és tanúságos olvasmányul.

A babona, annak eredete és terjedése.

Alig van a földön valami, mi a nép életébe szövődve s hagyományyszerűleg továbbterjedve oly mély és kirihatlan gyökeret vert volna, mint a babona. Mintegy megtestesült, eltörölhetetlen jelleg mutatkozik századokon át különféle ajkú és vallású nemzetek lakóinál még jelenleg is oly viszonyok közepette, midőn a népismeretésnél, jellemzés és leírásánál már az ész szava tiltja így korrelenes torzképződményekről beszélnünk, midőn már fennem hirdettek, hogy a babona a nép műveletlensége és kiskorúságának biztos ismertető jele.

És valóban, mennél babonázóbb egy nép, belsejervezetében annál tökélytelenebb, intézményeiben annál tehetetlenebb s megkötöttebb. Mint a kised csesemő léte kezdetén küzd öntudatlanul a külvizonyokkal s fejlesztí tehetéseiket idegen kezok segítségével, ugy a babonázó nép a szervezkedés chaosában önmagával küzd, majd elesik, majd folkel s járnai tanuló gyermekként a földet hiszi

tisztelni és szerelai már egészen megszoktunk. De o nyilatkozat legyen némi garancia is arra nézve, hogy onnan az ápoló és élelmező mindenekelött eltávolíttassék, oda alkalmasabb egyének szerződteszenek s így kórházunk kóros állapotai valahára orvosolva legyenek.

A kórházat t. i. ismétolten is megtekintvén, kézzel fogható újabb tényeit birjuk annak, hogy ott a kezelés, ellátás, élelmezés, szóval az egész kórház belállapota a tisztí orvos ur is megengedte: „pudvás“, hogy „a kórház belélete kívánni valót hágy, még pedig eleget“, hogy ott azon reformok, melyeket a tisztí orvos úr évek előtt javaslatba hozott, még pedig bizonyára azért, mert a jelenlegi helyzettel ő maga sincs megelégedve, igen szükségesei; hogy ott egy bentlakó „felügyelő“-re vagy „algondnok“-ra égető szükség van, aki azután mindent ellenőrizne, az alantas közegekkel mindenben feltétlenül rendelkeznek, mindenért felelős lenne, s a kórház betegeinek atyja, nem pedig ijesztő réme lenne.

Elisméréssel kell addig is, mig gondnok urnak mindezt valósitani lehet, megemlitenünk, hogy leírásunk megjelenése, azaz: július 2. óta némi tisztaság és rend kezd mutatkozni, — mennyi azonban e tekintetben is kívánni való, arról ugy győződhetnénk meg legjobban, ha valamely jól berendezett más kórházat meglátogatnánk, mi elfogadtuk a gondnok ur álláspontját, többszörösen is elnéztünk a kórházba, saját szemünkkel szerzetünk tudomást az ottani hiányokról; fogadjuk most el gondnok ur is ajánlatunkat, ránduljon át velünk Pécsre, Budára, Temesvárra, Ugerbe, vagy legalább a szomszédos Kalocsára, — s ha az ottani kórházakat látta, tanulmányozta, ha más fogalmat lesznek a tiszta és jól berendezett kórházakról, be fogja látni, hogy itt orvoslás kell és nem kendőzés, s értékesítheti majd tapasztalatait a bajai kórház újjászervezésénél.

És ha e tekintetben a szenvedő emberiség érdekében valamit lendített, a mint hogy az újjászervezés ügyén igen sokat lendíthet, akkor nemcsak a jelen hiányokat orvosolta, nemcsak új és örökké hervadhatlan virágok fűz bokros érdemeinek díszes koszorujába; hanem azonfelül biztosítja

ingadozónak, pedig a babona erős kötelékei gátolják terjeszkedésében s növekedésében. Az ily nép mindaddig sínlődik, vajudik, mig köteleiket akár öntudatosan saját erejéből, akár külső befolyásával szét nem tépi, vagy el nem vészik a nehéz létusában. A babona teljes félreismerése a létező dolgoknak és tárgyaknak, ugyszintén azok alaki és eredetének, s mint ilyen tudományos vagy csak józan alapra soha sem birhat, hanem mindig a játési s féltelen képzelődés a létrehozója és vezetője, ugyanazért a hihetlenségbe menő hit, s a lehetetlenség körébe vágó cselekedetek képezik mindig a babona anyagát.

Midőn a holt tárgyak csupa álhit vagy tévítéletből oly rendkívül titkos erő tulajdonítottak, a milyennel az a természet ki-mért törvényei szerint soha semmiféle körülmények között sem birhat, oly szomoró zavar keletkezik a babonázóban, hogy a gondolkodó ész erejével nem képes a képzelt lehetetlenségek okaira visszamenni, hanem a tudás és nem tudás különbségeit összetévesztve a badarságok világába ragadtatik a képzelet tulajdonpángása által. Végelemzésben tehát a babona a gondolkodó és akárq szellem megzavartatása a képzelet által, mely képzelet sem a valódi hit korlátait, sem az uralkodó törvények határait nem ismeri, azokkal össze nem fér.

A babona eredete az őskor homályábavész, leszármazását azonban kétségkívül a történelmi idő előtti pogány világból kell eszközölnünk, honnét aztán hagyományos és egyes ámitók időközönkénti fellépése és terjesztése által sajnos a jelenkorba is átszivárgott és uralkodni látszik mindenütt.

(Folyt. köv.)

UMRATH ÉS TÁRSA

mezőgazdasági gépgyárosok
PRÁGÁBAN

ajánlják a szállárd kivétel, könnyű járás, nagy munkaképesség és tiszta cséplésről legelőnyesebben ismert, úgy ráman álló mint kereken járó

kézi- és járgány cséplőgépeiket

1-től 8 ló. vagy ökörrerőig.

Továbbá készitünk különféle nagyságú és elismert jó minőségű

tisztító rostákat, kukoricza morzsolókat és szecekvágókat.

Illusztrált árjegyzékek díjmentesen és franco.

29-36

Ferenczsatorna-részvény-társulat és Ferenczsatorna-Gőzvontatási vállalat TISZA-BUDAPEST-GYÖR

az egyedüli rövid s közvetlen tiszai vonal oda és vissza Budapest és Győrig.

E vonal lehetősi a legmorsékeltbb biztosítási díjt és jelentékeny időmegtakarítást, pontos szállítást, valamint ótalmat nyújt a hajótulajdonosoknak, továbbá biztosít igen leszállított és legelőcsőbb átmeneti tarifáteleket, egyuttal kikerülvén a veszályeket és halogatásokat az alsó Dunán.

Az újdíeki csatornan, Petrovaczon álló rakodó hajók Bezdán felé a Dunára igen elős transzító tarifában részeseülnek.

A Dunán és Tiszán mindenkor a csatorna-torkolatoktól és oda közlekedő elősoranu vontató-hajók készen állanak.

Élőcs átmeneti tarifák és kimerítő felvilágosítások a fennnevezett társulatok központi irodájában, Budapestben, vagy az ügynökkéknél:

<i>Gevinger és Bergernél</i>	<i>John Miklsánál</i>	<i>Fekete Pálnál</i>
Baján	Budapecsten	Szegeden

kapthatók.

Kaiser, ügyvivő.

A bajai takarékpénztár részéről köz-hírré tétetik: miszerint a jelenlegi viszonyokhoz mérve a **betételek** után eddig számított **5½%** kamat lábat f. évi Julius hó 1-ső napjától fogva **5%** leszál-lította.

A váltó kölcsönök után 6% számittatik.

A bajai takarékpénztár:

Radány Gyula.

Dr. Saly Imre.

EPILEPSIA

(Nehézkór) és minden idegbetegséget orvosol és gyógyít **Dr. Killisch** szakorvos Drezdában (Neustadt) levélnben értekezés után. Eddig már 11,000-nél több betegségi eset volt gyógykezelése alatt. 5-15

Iskolai-értesítés.

Nyilvános **polgári és kereskedelmi iskolák s nevelő-intézetében** Budapest, Károlyi-körut 22. szám a 27-ik iskolai év f. évi szeptember 1-én veszi kezdetet. A növendékek felvétele augusztus 20-ától naponta délelőtt 8-12-ig és délután 3-5 óráig eszközölhető.

Nevelő-intézetében a reám bizott növendékek általam s ném által a leggodosabb felügyeletben részeseülnek s a legszeretetteljesebben ápo tatnak. Azok nevelése körül nekem **több mint 30 évi** sokoldalú tapasztalás áll rendelkezésemre, a ml arra jogosít, nevelő intézetemet minden t. ez. szülőnek a legjobban ajánlani. Programmok kívánatra ingyen.

Röser Miklós.

Iskolai értesítés.

Alólírott előljároság köztudomásra hozza, hogy a jövő 1879-80-ik tanévben

polgári iskolájának

II-ik, eshetőleg III-ik osztályát is megnyitja.

Baján, 1879. évi julius hóban.

A bajai izr. hitközség előljárosága.

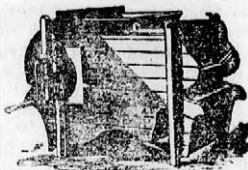
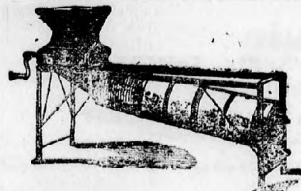
A székesfehérvári országos kiállításon az arany eremmel díjaztatott.

Brogle J. & Müller

gép- és rostalemez-gyárnokok

BUDAPEST, MARGITHID KÖZELÉBEN

ajánlják a már közelgő időnyre honunk több gazdasági kiállításon versenyképességért első díjjal jutalmazott s javított

Trieur-jeiket válható porszáttakkal (konkolyt, búkkönyt, zabot stb. választó rosta) mely gépnek **Tisztító-rostak** (Backer mintájára) almint tisztító rosták **BACKER** mintájára. Rostáink az elismert legjobb, Backer rendszerre szerint készítették az eredetüitől semmiben sem térnek el, a csapófogva munka-eredményük is azonos marad az eredetüével.

Ajánlják továbbá tisztító-rostákhoz és cséplőgépekhez való rostalemezeket mindennemű minta és nagyság szerint, a legutányosabb áron.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

A közüti látványt vaspalná a gyárig közlekedik.